

БЕСЕДИ

на

ВЕТЕРИНАРЕНЪ ЛЕКАРЪ

Conférences du Médecin Vétérinaire

МЕСЕЧНО СПИСАНИЕ

по здравословието на домашните животни, птици и
тѣхнитѣ продукти, развъждането, гледането,
преработването и търговията имъ.

ОБЩЕСТВЕНЪ и СЪСЛОВЕНЪ ЖИВОТЪ.

ГОДИШЕНЪ АБОНАМЕНТЪ
25 ЛЕВА ПРЕДПЛАТЕНИ.

ИЗЛИЗА ВСЕКИ МЕСЕЦЪ
освѣнь Августъ и Септември

Редакторъ: Д-ръ ИВ. ЖЕКОВЪ

Пограниченъ Ветеринаренъ Лекаръ.

ЯНУАРИ и ФЕВРУАРИ

ГОДИНА I.

1924

КНИЖКА IX и X

СЪДЪРЖА:

1) Покровителството на животните	4) Трихинозата.
2) Риболовните продукти въ храненето и надзора върху тѣхната търговия.	5) Банкета даденъ на една крава.
3) Ветеринарния лекаръ въ ловната организация.	6) Подвига на единъ конь.
	7) Животни анархисти.
	8) Модерна Ветеринарна лечебница.

Професоръ Д-ръ Пиетро Гизлени

Покровителството на животнитѣ. *)

Въ този тържественъ празникъ, който устава на многозаслужилото Туринско Д-во за покровителство на животнитѣ високо провъзгласява за основаването на годишна публична признателностъ къмъ ония лица, които се проявили полезни, а за похвала за тѣхната дѣйностъ за изискванията на Сжщината, въ този високо гениаленъ празникъ се чувствувамъ, наистина, честитъ да говоря на една избрана чета апостоли и симпатизирующа на института, който, основанъ въ 1871 г. отъ Д-ръ Риболи, а въ 1889 г. е издигнатъ въ достойнството на морална Сжщина, съ сила и моцъ активно върви по своя пѣтъ.

Да бжде хвала на постоянното присъствие, да бжде хвала на всички членове, които въ пос-

тоянство и проявено участие на тѣхните нежни чувства, сдружно работятъ, които служатъ съ това и за онова морално повдигане на народната душа, която е залогъ и гаранция за гражданско съзнание и съвършенство.

Нашата похвала да бжде и за наградениятѣ, които съ истинска дѣйностъ подадоха здраво ржката си и разумъ за санкция противъ злоупотребленията въ вреда на животнитѣ, а съ добри грижи и обноси се отзоваха за правото, които много сж заслужили нашето и вашето присъствие.

Антични сж чувствата, които доведоха, до спрехварването и обуздаването жестокото отношение съ животнитѣ. Въ старата индийска философия се загатва

*) Професоръ Д-ръ Пиетро Гизлени, Директоръ на Кралското Висше Училище по Ветеринарната Медицина въ Туринъ, ни изпрати нѣколко книжки, за да ги прѣведемъ и печатаме въ нашето списание. Първата книжка „Хирургията надъ слоновете“, я печатахме въ прѣводъ въ VII и VIII книжки на списанието ни, а въ тия печатаме книжката, озаглавена „Покровителството на животнитѣ“, — речъ държана отъ него по покана на „Д-то за покровителство на животнитѣ“ по случай XXXVIII-о разпрѣделение на наградитѣ.

Редакцията, като благодари сърдечно на г. Професора Д-ръ Пиетро Гизлени, съ радостъ я печата, уверена, че съ това ще сти-

мулира и възбуди интересъ въ средата на нашето общество за основаването на такива хумани дружества въ страната въ защита на животнитѣ, които въ насъ се третиратъ като бездушни същества и то при наличността на законъ, който ги закриля. Но не е достатъчно да има само законъ, а необходимо е общество, което да се застъпва за тѣхъ и да одухотвори закона, — да изисква прилагането му.

Въ това отношение ветеринарнитѣ лекари биха направили много нещо, ако би взели инициативата и съдействували за основаването на дружества за покровителство на животнитѣ, като покровители и лечители на животнитѣ.

запрещението за убиванieto на животнитѣ, когато това не е необходимо за съществуването на човѣка. И мозайчески законъ предписваше, щото въ жертвоприношенията на животнитѣ за божествата, както и въ клането имъ за храна, смъртта имъ да се докара по начинъ малко болезненъ.

Въ първата римска цивилизация изглежда, че жестокоститѣ на цирка сж били несъвмѣстими съ чувствата на състрадания и съжеления къмъ животнитѣ и после се доди да се разбере, че ругането противъ звѣра е школувание по звѣрщината къмъ човѣка. *Seditia in bruta est tirocinium crudelitatis in hominem* (Безсмисления раздоръ е първиятъ опитъ на жестокостъ къмъ човека).

И християнството, което проповедваше благодътелностъ въ обносжитѣ и нравитѣ, принуди Императоръ Костантинъ да обуздае публичните жестокости на каруцаритѣ къмъ влачещитѣ се животни.

Срѣдновековния варваризмъ бѣ пречка за проява на мили и нежни чувства, но не липсваха кротки души, които, като S. Francesco d'Asisi, нежно любиха фауната (животното царство) и нѣкога даже до крайностъ и до толкова, че се чуваше да се казва „братъ на човѣка“ даже това се казваше и за вълка, хищника на дивеча.

Въ модерно врѣме облагородяването на нравите доведе до единъ по-систематиченъ режимъ покровителството на животнитѣ. Въ това ни уверяватъ писанията, актоветѣ и разнитѣ публикации. И азъ, частно, съяча на дисциплината по зоотрията, животнолечуването, мога за единъ моментъ да се радвамъ, като ви уверя, по силата на научната терминология, че въ ръководствата

и трактатитѣ, при споровете за опериранieto на животнитѣ, се чете винаги съвета и „добрите средства“, на които стойността не може да се успорва, че трѣбва да бждатъ приложени отъ хирурга ветеринаренъ лѣкаръ и отъ прислжствующитѣ помагачи. И затова излезоха на бѣлъ свѣтъ брошури, популяризирани въ повечѣ язици, които учиха какъ да се владѣятъ конетѣ даже най-раздразнителнитѣ съ разумни методи, съ тихъ гласъ, наместо съ викане, съ ясенъ погледъ, наместо съ свирепъ и суровъ, съ милвания коня безъ да се прибегне до силата, а най-вече безъ малтретиране.

Режима за покровителството на нишитѣ същества достигна до тамъ, че въ съврѣмената епоха човѣка, нареченъ господаря на земята, не може да бжде свирепъ, жестокъ или да ги малтретира безъ необходимостъ или да ги постави на явна изключителна умора безъ да прибегне до санкцитѣ на закона.

Всички просвѣтени народи иматъ законоположения. И законодателя, вследствие авторитетното давление на вашитѣ дружества, озакони така правилото, че немогатъ да подлежатъ животнитѣ на такива опити, които да предизвикватъ ужасъ даже и при случаи само за научна или дидактическа цель, освенъ въ мѣста, опредѣлени за учение (чл. 491 отъ наказателния законъ, италианския, а нещо подобно по чл. 489 отъ българския*).

Гвераци пише, че кръвта опива като виното, а други писатели казаха още и това, че кръвта извиква кръвъ, както пропастьта

*) Чл. 489 отъ Наказателния Законъ гласи: „Който явно и по жестокъ начинъ убие някое животно, наказва се съ глоба до 100 лева“.

призовава пропастъ. И затова грубостта къмъ животнитѣ е едно школуване за извратяване на човѣшкитѣ чувства, а зрелището на варваризма потушава инстинктитѣ на милостъ даже въ крехкитѣ или невъзпитанитѣ души на зрителитѣ, а това, независимо изтрѣпванията и отвръженията, опечалва добре роденитѣ души.

За да кажа всичко това, при позива си къмъ историята и при констатирането на ефикасността на вашитѣ институти, невѣрвамъ, нито претендирамъ, да изложя неща нови, но е необходимо да се позова въ миналото и да правя экзаменъ на настоящето, за да мога, за утѣшение на васъ и за честта на истината, да изтъкна великата крачка, която направи зоофилията (животнолюбието) въ културнитѣ общества.

Философията и религията не бѣха винаги достатѣчни. Науката и правото трѣбваше по-добрѣ да освѣтяватъ даже отъ положителна полезна страна и практически да приложатъ максимитѣ съ прѣдвидливостъ общественитѣ институти, като ония на зоофилскитѣ лиги, които сж въ едно и сѣщо време възпитателно и економически полезни: науката и правото трѣбваше да се утвърдятъ въ *юридическитѣ мѣдрости и законодателнитѣ санкции*.

Съвременното общество вдъхновено отъ здравата философия, разглежда животното царство подчинено на целитѣ на човѣшкото царство, но безъ ония злоупотребления, които вредятъ на възпитанието, за доброто и хубавото и нѣкога сж въ вреда на етиката, немалко и на общата економика. И то насади отъ полето, много пространо, на морала въ онова по-разграничено, но положително и практично, на правото

и на економиката, спекулацията, по-напредъ само идеалогически, на протекцията на животнитѣ. Ползата отъ влиянието на идеята е активна въ економическото поле и то по единъ простъ начинъ. Например, ако жестокостта, която каруцарина невъзпитанъ употребява по пѣтя спрямо коня противоречи на милоститѣ на прислужущитѣ, ужасени, то тя вреди и още и на добитѣя, взетъ като производителенъ инструментъ, защото животното поради мѣкитѣ получава накрѣнения на органическитѣ си функции, отъ гдѣто иде отслабването, най-малката работа и най-после — малката печалба.

Момченцето, което убива излюпенитѣ въ гнѣздото на черноглавката (сарпеге), тия сѣщества най-щастливи въ свѣта, както ги наричаше Леопарди и че великия реканатеза имъ завиждаше, момченцето, което убива излюпенитѣ въ гнѣздото на чучулигата, на славейчето, и, изобщо, на насекомояднитѣ птици, освенъ, че докосва чувствителността на животнoлюбящия, а иди да разклати запазването на едно особено наследство, толкова необходимо и немислимо за земледѣлието, което производителитѣ на земледѣлски култури съ точностъ изпитали, че насекомояднитѣ птици унищожаватъ най-вече между другото и ларвитѣ на майския бръмбаръ, шуреца, *agrotida*-та въ житото и др. — ларви най-вредни, защото живѣятъ въ младитѣ корени и нежнитѣ пѣпки и зародиши. И когато се изискватъ грижи зорко око къмъ животнитѣ, когато се прилагатъ за тия *„слуги винаги готови“*, за тия приятели на човѣка, хигиената на храната, подслона, снаражението и пр. и когато сътрудничимъ за създаването на любовъ и обичъ въ душитѣ на хората, — нима не сме

апостоли, ратници, прѣки или косвени, изобщо, на хигиената? И притова не е ли едно средство това за възпитанието и образуването на маситѣ? А отъ друга страна здравие, органическата устойчивост на работния добитѣкъ, на тоя, прѣдпредиленъ за производството на млѣкото, месото, вжлната и др., не е ли единъ изразъ на по-голѣма доходностъ а, слѣдователно, на по-голѣмо народно благосъстояние, колективно, на по-голѣмо лично благосъстояние?

Нека кажемъ по-високо и на всеуслишание и това: възпитателния и икономически приносъ, който прѣко и косвено даватъ дружествата за покровителството на животните, този възпитателенъ и икономически приносъ, който поддържатъ и издържатъ апостолитѣ, ратниците на идеята за животнолюбие, говори на тия, които, като игнорирватъ още духа на нашитѣ закони, които като че си даватъ видъ на състрадатели, говори за тѣхната голѣма грешка, а наедно съ това за вашето и за нашето право, което е въ съврѣменото общество. Прѣдъ очитѣ на кои днесъ, на които бие по-вече грижата за служебнитѣ задължения или въ очитѣ на кои днесъ, на които най-вече бие материалното задоволение или икономическата победа, нашата смѣтка нѣма да изглежда, може би, много скромна? Е, добръ, тукъ ще повторимъ това, което имаме случая другъ пътъ да го казваме, че е благородна и похвална всѣка професионална или доктринерна работа, която клони да циментира едно хармонично социално сливание за нараствание на човешкото съвршенство. Истинското благородство е онова на труда, толкова по-вече, ако е извър-

шено съ свободно желание и воля, съ чувство и съ духъ на пожертвование. И съ тия задачи ние ще слѣдваме въ нашата цель, уверени, че ще сторимъ добро дѣло.

Но да се разбереме. Нашето състрадание къмъ злитѣ не трѣбва да се разбира до степенъ, че да не се обявява законна войната за изтрѣблението имъ, употребено напр. отъ човѣка противъ дивия и свирепия тигъръ, изтрѣбителъ на животнитѣ въ Индия, нито слѣдваме доктрината на прѣдполагаемитѣ потомци на Бога Инду, които не позволяватъ да се убива никое диво животно, както това е писано въ естествената история на C. S. Cornish. Ние не одобряваме поддържанието до безкрайностъ породата на леопарда и на пантера, що взема жертви между стадата добитѣкъ и опитва ноктитѣ си върху човешкитѣ жертви. Но защо пъкъ да озаконяваме жестокостта върху домашнитѣ котки, които, ако и да сж отъ котешки родъ, сж привързани на нашитѣ домове, на нашитѣ владения и проявяватъ чувство на признателна душа на този, който ги милва, като се сгушватъ въ скута ни и искатъ синовно покровителство.

И по общественитѣ улици и пжтища понѣкога срѣщаме дѣца прости, несъзнателни, които се удовлетворяватъ при измжчванията на тия котки и гледатъ какъ нѣкоя невина, що се бори за съществуването си, се скрива подъ дѣжда на хвърчещитѣ камани. И не е ли това едно зрѣлище, което нито една душа не трѣбва по право да го търпи и понесе. И не е ли дългъ на всѣкиго, намѣсто да се наказватъ, да се възпитаватъ по-добръ дѣцата, които азъ обичамъ да ги наричамъ несъзнателни,

Какво да кажа за кучето, за приятеля на човека, което въ всичките видове породи показва една интелигентност почти човъшка и изглежда да му липсва само способността да говори, — кучето, толкова полезно за пазачъ на жилищата, за майката, за стадата, толкова полезно за пътника слъпеецъ, за войника на постъ, за решителния, изгубенъ въ снѣга, за дѣтето въ опасностъ да се дави. Защо да се ругае,

да се толерира да се хули, мжмри кучето и то по-нѣкога съ душа по-жестока отъ инстинкта на тигара на пустинитѣ?

Наистина казвамъ, че нѣма да бжде никога вънъ отъ рамките на дѣлото усилието за активна пропаганда въ възпитанието на маситѣ въ смисълъ на едно здравомислящо покровителство на животнитѣ, било въ училищата, било другаде, при проявлението на живота. Следва.

Професоръ Феличе Сулино.

Риболовнитѣ продукти въ храненето и надзора върху тѣхната търговия.

Но естествено воднитѣ животни, които иматъ по-голъма стойностъ отъ гледна точка на питателностъ, сж рибитѣ. Тѣ съставляватъ за човѣка една храна отъ голъма необходимостъ, защото е здрава, добра, питателна и, изобщо, лесносмилаелна. Има риби тлъсти, както змиорката, лакердата и др. и риби слаби, мжршави, както щуката, сладководната риба persico и др. Питателната стойностъ на месото на рибата е доста ценна, която съдържа 21% и по-вече протеически вещества и 29% и по-вече тлъстини, а въ сухо състояние съдържа протеически вещества, които могатъ да достигнатъ 93%.

Може да се каже, че средно 1500 грама риба отговаря, като питателна храна, на 1200 грама говеждо месо.

Рибитѣ се консомиратъ пресни или консервирани по разни начини. Но и рибитѣ, както казахме за другите водни животни, изброени, могатъ да принесѣтъ вреди, който ги яде, ако не се взематъ специални грижи и мерки.

Известни риби могатъ да приютятъ въ себе си паразити, които могатъ да се принесѣтъ на човѣка. Доста е да се припомни Botriocefalo, една глиста, на която развитата форма, дълга нѣколко метра, може да живѣе въ нашитѣ черва и която ние вкарваме въ състояние на ларва, като ядемъ известни риби отъ сладки води, сладководни риби, а, именно: рибата persico, щуката и други, които сж заразени и които не сж били достатъчно сварени. Не е редъкъ случая да се види, ако се изследватъ мускулитѣ на една риба persico, като една бѣла лентичка по-вече или по-малко сгъзнато около себе си, която прострена има една измѣнчива дължина отъ 5 до 30 м. м. Тая форма е ларвата на Botriocefalo, която ларва е наречена pleurocoelide, която погълната дава формата на панделка и доста дълга като горе описаната. Едно хубаво обваряване на рибата унищожава тая ларва, за което въ много случаи тя не носи опасностъ, но, обаче, ако нѣкой погълне

такива риби заразени и малко сварени по начинъ, че ларвата да не е била унищожена, би прихваналъ паразита, което, впрочемъ се случва често въ крайбрежнитъ жители и въ риболовцитъ, поради съображения лесно обясними.

Известни риби могатъ съ тѣхнитъ бодили да инжектиратъ въ нашето тѣло отровни вещества. Така *Trygon pastinaca*, която риба често се намира въ нашитъ води и която винаги се намира въ пазаря, която притежава едно дълго бодило, което е едно ужасно, страшно оржие за нападение. *Trachinus* или рибата паякъ има единъ отроваторенъ уредъ въ сношение съ трънитъ на първата гръбначна перка и другъ въ сношение съ перкитъ, които сж снабдени съ едно дебело бодило.

Разни риби иматъ въ организмитъ или тѣжкитъ си отровни вещества. Така, напримеръ, водната частъ на кръвта на змиорката съдържа една отрова *Ittitossica* доста силна, толкова, че доста е 0.5 с.с. отъ водната частъ на кръвта ѝ да се инжектиратъ въ едно куче на тегло 15 кгр., за да го умъртви въ 4 минути. За това може да се каже, че змиорката съдържа толкова отрова, че може да умъртви 10 челоуѣка. Но, обаче, тая водна частъ отъ кръвта погълната, не причинява вреда и опасностъ, ако въ време на движението и пристиганието си въ стомаха не намери и срещне язвени отдѣляния. Аналогично става, споредъ Buglia, и съ течността, която се отдѣля отъ жоката на змиорките и *cicche*, слѣпочкитъ. Все споредъ Buglia отровата, която се съдържа въ водната частъ на кръвта на змиорката и въ водния екстрактъ на тѣлото е термостабилна и иди вероятно неутрализирана отъ албуминознитъ вещества. И за приемание е, че

кислотата на стомашния сокъ и алкаличността на сока въ червата, сж средствата, на които разчита организма, за да попрѣчи щото въ нормалнитъ условия на хранението съ змиорки да се получатъ явления на отравяния¹⁾.

Яйцата на барбунята сж отровни и тѣхното поглъщане въ стомаха може да даде даже доста разстройства.

Месото на рибата, както, впрочемъ, всѣки съестенъ продуктъ, се разваля и да даде по-вече или по-малко опасни отравяния. За това необходимо е единъ санитаренъ надзоръ надъ продавачитъ на рибитъ.

Въпроса за превоза, а най-вече за продажбата на рибата у продавачитъ е чрезмерно важенъ и деликатенъ и трѣбва да се признае, че за сега у насъ не се върши съ ония правила и грижи, които биха необходими. Даже безъ да се доиди до това, което би било идеално, т. е. до продажбата на живата риба, поне за оная, която така може лесно да се запази, условията, въ които се запазва този продуктъ немогатъ да се казватъ, изобщо, много добри. Не е лесно да се познае съ положителностъ дали рибата е прѣсна. Въ нѣкои случаи чистотата, бистротата на окото, червения цвѣтъ на хрилетъ, наляганieto съ прѣста по страната на животното, което остава единъ белегъ, отпечатъкъ, който изчезва почти веднага, ако то е пресно и който остава въ случай, че не е пресно, могатъ да бждатъ достатъчни критерии, но не сигурни даже поради разни игри и измами, до които може продавача да прибегне, както ще бжде казано по-долу.

¹⁾ Buglia — Barbieri „Archivio di scienze biologiche“, 1922.

Продавача обикновено слага рибите въ сандъци съ ледъ по начинъ, че тѣ да бждатъ въ прѣко съприкосновение съ последния—леда и всѣка сутренъ вади отъ сандѣка онова количество риба, което мисли за необходимо за дневната продажба, като връща непродаденото въ сжщия сандѣкъ. Като оставимъ на страна факта, че продавача вади всѣка сутренъ преди всичко рибата, която се намира въ по-малко запазено сжстояние, а това лесно е обяснимо защо не е добръ, то тая система да прибавя наново рибата въ леда съвсемъ не е добръ, защото тя губи въ голѣма частъ отъ своя вкусъ и блага миризма и се запазва притова не за дълго. За съхранението на рибите се налагатъ постройки хладилници, съ които могатъ да се държатъ такива животни за дълго време въ отлични условия на прѣснота.

Такива системи, които днесъ се прилагатъ само отъ страна на

голѣмите заведения, би трѣбвало да бждатъ приложени, но удобно намалени, даже и отъ прѣпродавачите.

И другъ единъ фактъ, който се числи въ продажбата на рибата, трѣбва да се има прѣдвидъ, а той е, че съ известно постоянство продавача търси да продава едно качество риба за друго и всичко това въ загуба и вреда на консуматора.

И отъ тая гледна точка надзора и контролата се налага и азъ подържамъ, че такъвъ надзоръ, понеже изисква специални познания, трѣбва да бжде извършенъ отъ този, който има поне нѣкои познания по ихтиологията (наука за рибите). Защото, както се забранява да се продава конското месо за говеждо, така не трѣбва да се позволява да се продава акулата за риба spada. Въ продажбата на рибата такива измами сж възможни даже лесни поради слабите познания, които, изобщо, публиката има за рибите.

Ветеринарния лекаръ въ ловната организация.

Една най-многочислена организация въ насъ, която брои въ редовете си най-интелигентните сили въ страната, е ловната организация.

Тя днесъ брой около 30,000 сдружени ловци и почти въ всички градове и голѣми селски центрове има свои ловни дружества, които си иматъ своя управителенъ съветъ въ София, председател на който е избранъ Д-ръ Душковъ, Софийски Окр. Ветеринаренъ Лекаръ, а бивший зам. Началникъ на Ветеринарното Отдѣление при М-вото на Земледѣлието и Държавните Имоти.

Избиранieto на колегата Д-ръ

Душковъ Председател на Управителния Съвѣтъ на ловната организация прави честь не само нему, но и на ветеринарната корпорация, защото е единъ нейнъ виденъ членъ, който съ участието си въ най-почтеното мѣсто на ловната организация ще допринесе за подобрието на ловната кучешка раса въ насъ.

Отъ нѣколкото статии, писани отъ колегата Д-ръ Душковъ и печатани въ сп. „Ловецъ“, органъ на сдружените ловци въ България, се вижда, че той живо се интересува съ това дѣло въ страната ни и жадува да му се даде правилна насока и интенс-

вностъ въ организационното дѣло, както и необходимитѣ съвети и познания на ловцитѣ за правилното гледание, хранение и лекуване на ловното куче — другаря на ловеца. Ето едно вѣрно схващане ролята и мѣстото на ветеринарния лекаръ въ ловната организация, гдѣто само той може да освободи българския ловецъ отъ споменитѣ и врѣзкитѣ съмперицитѣ, като му дава необходимитѣ съвети и познания по правилното гледание, хранение и лекуване на ловното куче, — любимото животно на ловеца.

Нашия ловецъ и неговия любимъ и незаменимъ другаръ, който става често пѣти нашъ най-милъ пациентъ, иматъ нужда отъ съвети и познания, които да облагородятъ чувствата имъ. А това е дѣло на ветеринарния лекаръ въ ролята му покровителъ и лекаръ на животнитѣ. Въ това направление има много поле за работа на ветеринарния лекаръ.

Преди всичко една повелителна нужда се налага на всеко лов-

но дружество въ голѣмитѣ центрове да си има своя ветеринаренъ лекаръ, както е напримеръ въ Варна, който да бѣде винаги готовъ въ помощъ на любимия другаръ на ловеца. Тѣжавъ миналата година бе условенъ Д-ръ Владовъ, градски ветер. лекаръ, а тая година е Д-ръ Тюлевъ, окр. ветеринаренъ лекаръ, който е и членъ на ловното дружество въ Варна, който въ това отношение обещава и обнадежда да бѣде по-въздушевенъ и енергиченъ.

Тоже е необходимо да се създадѣтъ въ известни главни центрове на страната на сръдства на ловнитѣ организации дружествени кучарници, въ които да става подобрението чрезъ кръстосване на избранитѣ кучешки породи, за да се получатъ подобрени расови единици, които да се раздаватъ на ловцитѣ въ страната.

По този последенъ въпросъ наново ще се повърнемъ с една специална статия, въ която ще разгледаме какъ може да се организира това на местна почва.

ТРИХИНОЗАТА

Така се казва една болестъ много оластна, която се причинява отъ единъ паразитъ, нареченъ трихина (*trichina spiralis*) когато попадне въ стомаха и червата на разнитѣ видове животни и човека.

Трихината е единъ паразитъ, който едва се вижда съ просто око. Мужката е дълга $1\frac{1}{2}$ м.м., а женската 3—4 м.м. Този паразитъ се среща почти въ всичкитѣ животни, а най-вече въ млѣкопитающитѣ животни и то въ свинята, телето, агнето, мишката, заяка, коня, морското свинче, кучето, котката и човека. Среща се и въ дивитѣ животни, а, имен-

но, въ дивата свиня, хипопотама, мечката, кжртицата, златката и др.

Паразита се промжква въ стомаха и червата на животнитѣ и човека чрезъ приетата трихинозна храна, гдѣто той се развива полово и се размножава, като отдѣля едно множество зародиши, които прѣминаватъ стенигъ на пищевода и се разнасятъ съ кръвта и лимфата по мускулната система, гдѣто, именно, се обвиватъ въ мехурче. И затова развити трихини се намиратъ изключително въ червата, които едва се виждатъ съ просто око. Поради това и болестта се появява въ две форми. Едната е трихи-

ноза въ червата, която подразбира поглънати трихини наедно съ храната въ стомаха и червата, а другата, която е най-важната, е *мускуларната трихиноза*, която подразбира присъствието на ларвите на трихината въ мускулитѣ.

Въ всеко горѣказано животно болестъта се появява вследствие приеманieto на месо или друга храна, която съдържа излюпени трихини или поради поглъщанieto на екскременти, които съдържатъ оплодотворени трихини или тѣхнитѣ зародиши.

Человѣкъ получава тая болестъ, като изяде най-вече трихинозно свинско месо.

Свинята пъкъ се заразява отъ остатациѣ на трихинозни меса или отъ други трихинозни животни, а именно, отъ мишката и др. или отъ екскрементите, които съдържатъ развити трихини или зародиши. Мишката се заразява като изяде месото на трихинозната свиня или лешоветѣ на подобнитѣ си.

Трихината е прѣнесена въ Европа съ Китайскитѣ свини, които презъ 1820 — 1830 г. били внесени въ Англия и Северна Германия, за да ги кръстосватъ съ местнитѣ свини. Прѣди това време тя не бе извѣстна въ Европа. Първата трихина мускуларната въ човѣка се намери въ 1828 година, а тая на червата я откри Вирховъ въ 1859 г., но Ценкеръ въ 1860 г. можа да установи родството между човѣшката и тая на свинята. Отъ тогава се появиха много трихинозни случаи въ хората и свинитѣ, както и много ендемии, а особено въ Германия. Въ Андерслебенъ само една свиня зарази 337 души, отъ които 101 умрѣха, а въ Линденъ презъ 1874 год. отъ 497 души заразени умрѣха 65 души и въ Найхагенъ отъ месото само на една свиня

се заразиха 503 души, отъ които 66 души умрѣха. Въ Франция, Испания и Швейцария така сжщо се появиха трихинозни ендемии.

Поради това въ Германия се организира една особена санитарно-ветеринарна служба за надзора върху свинското месо, за да се прѣдотвратятъ тия ужасни послѣдствия отъ тая зараза.

Трихинозата прѣзъ 1879—1883 год. бе разпространена въ Русия 12^{0/00}, Швеция 16^{0/00}, Германия 15^{0/00}, Америка 14^{0/00}, но благодарение на взетитѣ тогава мерки, вслѣдствие протеститѣ на населението, тя много намалѣ. И, дѣйствително, въ послѣднитѣ години въ Индия слезе на 6.5^{0/00}, а въ Чикаго на 2.4^{0/00}. Но днесъ тя значително е намалена вслѣдствие общитѣ санитарно-ветеринарни мерки, а поради специалната санитарно-ветеринарна служба въ скотобойнитѣ, гдѣто става най-взискателно прѣгледа на свинското месо, тя е безопасна за населението.

Трихинозата и въ човѣка, както и въ животнитѣ, се явява въ двѣ форми: трихиноза въ червата и въ мускулитѣ. Проявленията ѝ зависятъ отъ количеството на приетитѣ трихини. Въ първата форма се явява едно голѣмо отпадане, трѣска продължителна и висока, която спада само сутрѣнь, горѣща жажда, изобилень потъ, болки на епигастрика (надъ жрбуха), нѣкои пѣтъ гърчѣне въ пищепровода и поврщане. Почти всѣкога изобилна диария съ изпражнения въ началото черни и отвржтителни, които после ставатъ течни, а въ нѣкои случаи се развива перитонитъ (възпаление на перитона).

Въ втората форма се явява подуване на лицето, отоци въ членоветѣ, придружени съ сжр-

бежи-пжплене или съ по-вече или по-малко безчувствие.

При това въ мускулнитъ части се появяватъ болки и се подуваатъ, които изглеждатъ затвърдѣли.—И отгорѣ всичко това се явяватъ контракции съ гърчение и болния взема аномални положения и движението му прогресивно се разстройва. Появява се треперене на челюститѣ, разстройства въ очната ябълка, а най-вече на клепачитѣ, глухота, чезнене на гласа, задуха и често бронко-пневмонитѣ.

Съ една дума тая болестъ, която, както казахме по-горе, се появява ендемическа, е много опасна. Въ насъ тя до войнитѣ не бѣ извѣстна, но днесъ е доста разпространена. И затова единствената мѣрка, която днесъ се прилага за ограничението и унищожението на тая болестъ, е специалния надзоръ на свинското месо въ скотобойнитѣ, гдето то се преглежда

и провѣрва подъ микроскопъ, нарѣченъ трихиноскопъ.

Слѣдва, въ интереса на здравieto на всички, никой да не яде свинско месо, било то прѣсно, било то прѣработено, което не е прѣгледано и позволено отъ санитарно-ветеринарната властъ, която въ новия законъ за санитарно-ветеринарната служба, който сега се разглежда въ народното събрание, прокарва задължителното повсеместно трихиноскопиране на свинското месо, т. е. свинското месо, както за частно употребление, така и за общо употребление, да се трихиноскопира и тогава да се пуска въ продажба за храна. Тая мѣрка е повелителна въ интереса на здравieto на населението и на домашнитѣ животни и самото население трѣбва да се проникне отъ съзнанието, че то само трѣбва да прояви интересъ въ приложението на тая спасителна за всички мѣрка.

Х Р О Н И К А.

Банкетъ даденъ на една крава.

Най-оригиналния отъ всички банкети, устройвани до сега, е банкетъ, даденъ въ един малакъ градъ въ Канада, Америка и на който почтения гостъ билъ една крава.

Мисъ, госпожица, Мей Еко, така се казвало това почтено животно, получила първата награда на скотовъждната изложба въ Канада и участницитѣ въ изложбата решили да дадатъ банкетъ въ нейна честъ.

„Госпожи и господа, ние имаме помежду си днесъ единъ най-почтенъ гостъ, казалъ председателя, като откривалъ банкетъ.

Нашия гостъ е Мисъ Мей Еко, най-съвършената и най-почтената

отъ своя родъ въ Канада. Мисъ Мей Еко е крава и въ дългитѣ години на своя цененъ животъ, изпълненъ съ трудъ, тя е произвеждала годишно по 14,453 кгр. млѣко и 741 кгр. масло. Прѣдлагамъ да вдигнемъ чашитѣ и да приемъ за нейното здравие отъ нейното собствено млѣко“.

До като оратора произнасялъ тоста си, една добре охранена крава съ голѣми добродушни очи отъ породата Холшайнъ влезла въ банкетната зала и при нейния видъ тристата гости на банкетъ станали отъ мѣстата си и тържествено изпили чашитѣ си съ млѣко за нейно здравие. Мисъ Мей Еко била богато декорирана съ венци отъ цветя, огърлици отъ

сжжпоцености и разноцветни покривки.

Известна прѣдстава за голѣмото количество млѣко, което тази крава произвежда годишно, може да се добие, като се вземе прѣдъ видъ, че ще трѣбва 42 години и 113 дни за едно дѣте, което пие по 1 кило млѣко на день, за да изпие всичкия този запасъ млѣко, който Мей Еко дала прѣвъ годината на нейното изпитание за изложбата.

Ако всичкото масло, което Мей Еко произвела прѣвъ тая година би могло да се нагруппа на купъ, 11 възрастни мъже и едно момче, способно да дигне 15 кила, едва биха вдигнали тази грамадна маса масло като всѣки човекъ трѣбала да вдигне 75 кила, за да се разпредѣли бремето по-равно.

Животни анархисти.

Въ Парижъ сжществува единъ психологически институтъ, който изследва душевнитѣ особености на животнитѣ. Лекциитѣ сж безплатни, така че и маситѣ могатъ да се запознаятъ съ живота на животнитѣ.

Съ особена известностъ се радва професора отъ тоя институтъ Лепине, който е изследвалъ дълго време психологията на коткитѣ. Тѣ прѣдставяватъ истинска мистерия. Капризни, самостоятелни, те се отнасяли съ прѣнебрежение къмъ нещо, което преди малко сж обичали. Нито следа въ тѣхъ отъ верността на кучето. Искреностъта имъ липсва. Коткитѣ, споредъ Лепине, това сж анархиститѣ на животинското царство. Никому не прощаватъ и вършатъ онова, което имъ се нрави. Тѣ сж нещо по-малко отъ божества и по-вече отъ животни. Установено е, че животнитѣ, като дѣйствуватъ по инстинктъ, грешатъ по-малко отколкото хо-

рата. Ето защо споредъ мнението на професора, трѣбва да се изучава по-подробно психологията на животнитѣ, свързката между технитѣ идеи и по такъвъ начинъ да станатъ отъ обикновени роби истински помощници на хората. Той разказва, че, когато билъ на фронта, неговото куче се научило само да пази пленицитѣ само отъ това като гледало какъ другитѣ се отнасяли съ тѣхъ. Изобщо, той мисли, че, ако изучаваме животнитѣ, бихме могли да ги използваме по-добре отколкото сж използвани досега.

Подвигъ на единъ конь.

Единъ Английски конь е извършилъ единъ подвигъ, който заслужава да се отбележи. Коня, който се казва Йокширъ Бое, изминалъ въ най-голѣмия снѣгъ и поледица разстоянието между Йоркъ и Лондонъ или 322 километра за 83 часа. Когато Йокширъ Бое стигналъ прѣдъ Лондонското Управление и когато водача му Белъ прѣдалъ на Лондонския Лордъ Меръ писмото отъ Кмета Йоркъ, коня билъ въ най-отлично състояние, нито капка потъ, нито една драскотина, ако и да изминалъ толкова бързо едно таково голѣмо разстояние въ най-лошо време. Ветеринарния лекаръ, който прѣгледалъ коня билъ просто очарованъ. Най-интересното е, че копитата на коня били съвършено неповредени, ако и да е извѣстно, че зимно време снѣга се сжбира по копитата и се втвърдява тамъ и ги поврежда. Ездача Белъ, напротивъ, билъ толкова много изтощенъ, че едва се държалъ на краката си. Той разказва, че когато се отбилъ на едно мѣсто да попита за пжтя, една селенка го посжветвала да намаже добре копитата на коня си съ черенъ гудроненъ сапунъ,

На това се дължи и обстоятелството, че Иокширъ Бое, ако и да е изминалъ такова голѣмо разстояние не повредилъ копитата си.

Не би било зле по този начинъ да се запазватъ копитата на конетѣ и въ насъ, когато има сибѣг, даже и въ всѣко друго време, толкова по-вече, че това средство извънредно е евтино.

Закона за скрититѣ недостатъци при покупка-продажба на домашнитѣ животни влезе въ сила на 31 Мартъ т. г., когато е обнародванъ въ „Държавния вестникъ“, брой 294. Въ бъдаще въ нашето списание, което започва втората си година съ нововедения и подобрения, ще печатаме статии специално по скрититѣ недостатъци на домашнитѣ животни, които ще ги разглеждаме отъ гледището на ветеринарната юриспруденция, за да осветлимъ читателитѣ въ защита на интересите си какъ да постъпватъ при покупка и продажба на домашнитѣ животни. — Затова въ идния брой на списанието ще започнемъ съ болестта *текнифесъ* — *запалъ* (*Emphysema pulmonum*), която мнозина купувачи не я познаватъ, въ скритата ѝ форма.

Модерна ветер. лѣчебница. Плѣвненската Постоянна Комисия е изпратила въ Министерството на Земледѣлието и Държавнитѣ Имоти, Ветеринарно Отдѣление, плана съ поемнитѣ условия за постройката на една най-модерна ветеринарна лѣчебница въ гр. Плѣвень.

Постройката ще почне още тая година. По този случай питаме Варненската Окр. Постоянна Комисия ще ли още да стои или не знае, колко е жалко и срамно този наши край да спи.

Редакцията моли абонатитѣ си, които не се издѣлжили, да сторягъ това веднага, за да може да рѣши издаването на списанието си въ бъдаще.

Притова моли г. г. ветеринарнитѣ лѣкари, до които изпрати „моята кокошка“, да изпратятъ стойността на продаденитѣ книги, съ което ще подпомогнатъ и улеснятъ съществуването на списанието и на неговата библиотека.

Държавния жребець „Портокалъ“, арабска порода, сивъ, 10 год. на станция въ с. Чатма, Варн., е умрѣлъ отъ разкъсване на стомаха по причина на **Колика**.

Редакцията моли всички колеги, бивши до сега началници и замѣстници такива на Ветеринарното Отдѣление при Министерството, които тя помоли съ отдѣлно писмо, да изпратятъ по-скоро фотографиитѣ си, за да запознаемъ читателитѣ си съ тия заслужили на ветеринарното дѣло въ страната ни, посочени и опрѣдѣлени отъ врѣмето.

Скромността, която проявяватъ досега съ мълчанието си, нѣма си тукъ мѣстото, защото врѣмето, което ги е посочило и поставило на това завидно мѣсто, е поучително за всички и искаме да извлѣчемъ необходимата полза и поука, която да споделимъ съ читателитѣ на списанието ни, толкова по-вече, че инициативата и опита на редакцията въ случая има за цѣль да имъ отдаде заслужената данъ още приживѣ не съ банкети, а съ обективната прѣценка, — биографията.

Помѣстенитѣ статии прѣзъ годината.

	Стр.		Стр.
1) Нашата цѣль	2	36) Назнач. е управит. лекаръ	39
2) Кръвопикание	3	37) Къмъ нашитѣ абонати	40
3) Кучето	4	38) Ветеринар. конференция	42
4) Жребцовитѣ станции	5	39) Контр. върху млекото	34—44
5) Отзиви	6	40) Кучето	44—46
6) Д-во на Ветер. лѣкари	6	41) Какво предстои	47
7) Вносъ и износъ	7	42) Осжденото куче	47—48
8) Таблици	7	43) Хроника	48
9) Варнен. Окр. Съветъ	8	44) Инспектора	48
10) Коневѣдни станции	8	45) За едни кжсно, а за други не	48
11) Пограничната Санитарно-Ветер. служба и полиция	10	46) Ветеринар. конференция	50
12) Дуринъ (сиф. у конетѣ)	11—13	47) Градско-общин. санитар.-ветер. служба и полиция	51—53
13) Злата муха	14—16	48) Хирургията надъ слоноветѣ	53—55
14) Сапъ	16—17	49) Кучето	55—58
15) Борба съ мухитѣ и стършелитѣ	17—18	50) Жребцовитѣ станции	58—59
16) Кучето	19—20	51) Хроника	59—64
17) Хроника	21—22	52) Софийската окръжна постоянна комисия	59—60
18) По въпроса за бракувания руски хайверъ	21	53) Панаиръ за коне	60
19) Новъ началникъ на Ветеринарното отделение	21	54) Риболовна кооперация	60
20) Отгов. на 1 агрономъ	21—22	55) Годишното събрание на слоноветѣ	60
21) Таблица		56) Славата на Папирусъ въ Америка	60
22) По въпроса за д-вото на ветер. лекари въ Варна	23—24	57) Налага се една закономѣрна наредба	61
23) Къмъ нашитѣ абонати	24	58) Единъ навремен. законъ	61
24) Пограничната Санитарно-Ветер. служба и полиция	26	59) Жребцовитѣ станции въ Варненския окръгъ	61—62
25) Дуринъ	27—29	60) Получи се въ редакцията	62
26) Кучето	30—31	61) Трихинозн. епидемия	62—63
27) Контрола върху съестнитѣ продукти	31—33	62) Като вземаме бележка	63—64
28) Мулето	33—34	63) За „Моята кокошка“	64
29) Риболовнитѣ продукти въ хранението и надзора върху тѣхната търговия	34—37	64) Покров. на животнитѣ	66—70
30) История на карантинитѣ ветер. обори въ Варна	37—38	65) Риболов. прод. въ хранен. и над. върху тѣх. търговия	70—72
31) Хроника	38—39	66) Вет. лѣкар. въ лов. орг.	72—73
32) По мирния догов. 1922 г.	38	67) Трихинозата	73—75
33) Прегледа на мжжкитѣ разплодници	38	68) Банкета даденъ на една крава	75—76
34) Върхов. Ветерин. Съветъ	39	69) Животни анархисти	76
35) Варнен. окол. ветерин. лѣкаръ	39	70) Подвига на единъ конь	76—77
		71) Модерна Ветеринарна лѣчебница	77

Българска Централна Кооперативна Банка

Застрахователен отделъ.

П О З И В Ъ

къмъ българскитѣ граждани, за застраховане на едрия рогатъ добитѣкъ отъ смъртъ и злополука.

Земледѣлци и Скотовѣдци,

Смъртността на добитѣка у насъ, следъ войнитѣ, значително се увеличи. Ежегодно ние губимъ отъ заразителни и други болести хиляди глави добитѣкъ, който, пресмѣтнатъ въ пари, представя стойностъ на около осемстотинѣ милиона лева.

Единственото средство да се гарантираме отъ тая загуба е **застраховката**. Тя е въведена у насъ за едрия рогатъ добитѣкъ отъ държавата, съ законъ отъ 1912 год. Застраховката е свободна и почива на принципа на взаимността (кооператизма).

За подържане на застраховката, държавата отпуска всека година помощъ, благодарение на която Б. Ц. Кооперативна Банка **поема и плаща даромъ** половината отъ загубитѣ, причинени отъ смъртъ и злополука; останалата половина отъ загубитѣ сж за смѣтка на сдруженията,

Годишнитѣ вноски (премиитѣ) сж по силата на всеки стопанинъ.

Оценката на застрахования добитѣкъ се извършва отъ комисия, избирана отъ сдружаването.

За умрелъ отъ каквато и да е болестъ застрахованъ добитѣкъ, стопанинътъ му получава 70% отъ оценката, а за убитъ по необходимостъ — 80%.

Скотовѣдци,

Българската Централна Кооперативна Банка и застраховката на добитѣка сж създадени не за спекула и печалба, а единствено да бждатъ въ помощъ на земледѣлцитѣ и скотовѣдитѣ.

По-износни условия-за застраховка на добитѣка отъ горепосоченитѣ нѣма въ никоя друга държава. Тѣ сж достъпни и за най-беднитѣ стопани, които най-тежко понасятъ всѣка загуба.

За застраховката на една млѣчна крава или биволица, достатъчно е да се жертвува млѣкото ѝ за 1—2 дни, а за застраховката на единъ чифтъ волове — стига една тѣхна надница.

Обезщетенията за умрелъ и убитъ по необходимостъ добитѣкъ се плащатъ веднага, щомъ се получатъ въ Банката книжата, удостоверяващи злополуката.

Досега Банката е изплатила 1,812,299 лв. обезщетение за 1005
пострадали застраховани добитѣци.

Интереситѣ на всѣко село и градъ налагатъ, да си създадатъ сдружавания за застраховка на едъръ рогатъ добитѣкъ.

Стопанинъ, който не побърза да застрахова добитѣка си, върши престѣпление спремо себе си.

Потрѣбнитѣ книжа и упътвания за образуване на сдружаване за застраховка на едъръ рогатъ добитѣкъ се изпращатъ при поискване **безплатно** отъ Банката.

София. 15 мартъ 1924 г.

Българска Централна Кооперативна Банка.

Д-ръ А. Михайловъ, Миратска
Варна

ОСХ ХОХ ХДО

КРАТКО РУКОВОДСТВО
по
Птицевъдство
и
Яйчарство

Х Х

Азъ снесамъ само ЧИСТИ и ПРЕСНИ ЯЙЦА

ТИ обаче трѣбва да се грижишъ:

ДА МИ СЕ ДАДЕ поне единъ
МАЛЪКЪ КОКОШАРНИКЪ, който
да ме предпазва отъ ВЕТЪРЪ и
ДЪЖДЪ, СТУДЪ и ВЛАГА, та да
не нощувамъ по дърветата и да се
разболявамъ.

ДА НЕ МИ ДАВАШЪ развалени
остатъци отъ храна и ДА МИ СЕ
ДАВА освенъ моята храна и доста-
тъчно натрошени черупки отъ яйца.
ДА МИ СЕ ДАВА ПРЕСНА, ЧИСТА
ВОДА. ДА БЪДЕ ГНЕЗДОТО МИ
ЧИСТО, за да не се изцапватъ
яйцата и отъ врѣме на врѣме да се
ИЗМАЗВА КОКОШАРНИКА .съ
ВАРЪ, за да не се СЪБИРАТЪ
ВЪШКИ.

ДА СЕ ПРЕДАВАТЪ ЯЙЦАТА НАЙ-МАЛКО ВЕДНАЖЪ
СЕДМИЧНО на СЪБИРАЧА.

СЪБИРАЧИ на ЯЙЦА!

не спекулирайте съ моитѣ яйца, понеже и азъ не спекулирамъ!

Къмъ производителитѣ и събирачитѣ на яйца:

Не забравяйте, че най-високата цѣна се плаща само за
ПРЕСНИ, ЧИСТИ ЯЙЦА.

Издава: РОБИНЗОНЪ АНДЕРСЕНЪ & С-ие
Акц. Д-во Копенхагенъ — София ул. „Дринъ“ № 4.